

הוא כדאיתא הַשׁ פִּסְחִים, ולא שיהא חשוך לגמרי. ובביתו צריך אור הנר [מצוה, ואור תורה — שמש ומגן ה' זהו תורה לשם שמים בבהירות הכרת שם שמים, זהו ואוהביו כצאת השמש, ומצדיקי הרכים ככוכבים, שלומדים תורה נגלה לרבים]. ופירושו בביתו בחדרי לבבו — אור הנר יפה לכדיקה שאור שבעיסה הטמון בחורין ובסדקין. זה טוב יותר כלילה בעת החושך, שאז אור הנר מאיר, [מה שאין כן ביום אין מאיר, דשרגא בטיהרא מאי אהני (תולין ס:)]. ועיין (בירושלמי ריש פסחים) דכיום אף במקום חשוך אין מאיר כל כך. (כלומר) בזמן שהשם שמים נגלה על כל פני העולם קטן, אין נר מצוה חשוב לכלום. ועל דיו יכול לבדוק כל המיני חימוץ מסדקי לבבו עד מקום שידו מגעת, והשאר מבטלו בלבבו. והנה אור השמש מטהר זמן היום, והשלמת הטהרה כאשר איצרכ שמשא כדאיתא ברכות [ב.], דלולי נטהר לא איצרכ עדיין, וכל כמה דלא איצרכ, עדיין צריך אותו זמן טהרה על ידי אור השמש, שהוא משתדל בטהרתו.

[יד] וגם ביום יש פעמים עננים המונעים האור אבל לא מחשיכים, והם לטובה. כי המסתכל בשמש עיניו כהות וגם למנוע תוקף החום המזיק פעמים לאדם, כמו שמצינו בנרב ואביהוא. וגם עיקר טובה כמו ששמעתי בענין זה על פסוק "המכסה שמים בעבים, המכין לארץ מטר", שעל ידי זה מוריד טפה חדשה לגוף המצמחת, אבל המטר עצמו אינו טובה

דפיס⁶. וכפרה הוא לתקן העבר ולכפר החטא, והוא על ידי קרבן ודוגמתו תפלה או תענית וצדקה. וקיימא לן כפרה לא מעכבת, דתשובה אפילו הרהר בלבו הרי זה צדיק גמור. וזהו רק לתרומה המורם מן החול הגמור להיות על כל פנים בגדר צדיק. אבל לקדשים, הרצה להתקדש ולהיות קדוש צריך גם כן לרפא את הקודם⁷. ותלי זמן קבלת עול מלכות שמים בתרומה, דכפרה לא מעכב לקבלת עול מלכות שמים. וקריאת שמע דהיינו תורה, כדפירש רש"י שם ריש ברכות בשם הירושלמי ובמנחות [צט: עיין שם⁸. ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חקי, אבל מיד שנטהר להבא הרי זה צדיק גמור, ויכול לקבל עול מלכות שמים, רק הערב שמש צריך, דהיינו שעבר יומו שהיה טמא והעריב עליו השמש בטהרה. וזהו שינוי זמן, על דרך שכתב הרמב"ם (פ"ב מהלי תשובה) בשינוי השם, כלומר איני עומד עכשיו באותו זמן וגבול כעת שנטמאתי, כי ההוא יומא דקא גרים, שבכל יום האדם עומד בענין אחר, ושמשא ממילא ערכא על ידי הקב"ה, כי אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו (סוכה נב:).

[יג] הזמן מורכב מיום ולילה, וכן חיי האדם אור וחושך, עולה ויורד, כידוע מאמר הבעל שם על פסוק "שבע יפול צדיק וקם". כי שבעה ימים הוא שבע אחד ואח"כ חוזרים אותן שבעה ימים חלילה. ואמנם גם בעת החושך צריך אור הלכנה או אור כוכבים, דנמי אור

6. ויקרא רבה כ"ה: "רב הווא אומר: אם נכשל אדם כעבירה חייב מיתה כידי שמים. מה יעשה ויחיה? אם היה למוד לקרות דף אחד קורא שני דפים, ואם היה למוד לשנות פרק אחד ישנה שנים".
 7. כהן הטמא כטומאת שבעת ימים טובל ביום השביעי, וכשמסתיים היום השביעי ומגיעה שעת צאת הכוכבים, יכול לאכול תרומה. אך עדיין אסור לו לאכול קודשים כדוגה א' של תשובה, ולמחרת מקריב קורבן לטהרות, ולאחריו רשאי לאכול קודשים. כי תיקן וכיפר גם על העבר.
 8. רש"י: שהמתפללים ערכית לפני צאת הכוכבים אינם יוצאים ידי חובת קריאת שמע. ואם כן מדוע קוראים את שמע? "כדי לעמוד בתפילה מתוך דברי תורה". מנחות צט, ב: "אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון כן יחאי: אפילו לא קרא אדם אלא קריאת שמע שחרית וערבית קיים לא ימוש ספר התורה הזה מפ"ך. ודבר זה אסור לאומרו בפני עמי הארץ".

לקט אמרים

אוצר החכמה

1234567

חלק שני

עליות וירידות

אמר בזה הלשון: "ובזה טועים החסידים הרבה שפתאום נדמה להם שנפלו מעבודת השי"ת. ובאמת אין זה נפילה כלל, רק מחמת שצריכים לעלות ממדריגה למדריגה ואז מתעוררים ומתגברים הקליפות מחדש שהם התאוות והבלבולים והדמיונות והמחשבות והמניעות. על כן צריכים להתגבר כל פעם מחדש, לחזור ולהכניע ולשבר הקליפות והמניעות שבכל מדריגה ומדריגה מחדש. אבל באמת אין זה נפילה כלל (ליקוטי מוהר"ן סי' כ"ה).

העולם הזה בנוי ומורכב מעליות וירידות. ולכן כל הנמצאים בו מוכרחים להתאים את עצמם לתנאי הבריאה – להיות פעמים בעליה ופעמים בירידה. האדם המתעלם מאמת זו וחפץ לחיות תמיד במצב של עליה – הרי הוא נוגד את כללי הבריאה. וזה גם אם ושורש לרוב הכשלונות והנפילות בעבודת האדם לבוראו.

כי זאת לדעת, שכמו שעצם ירידתנו לעולם הזה הוא צורך גבוה מיוחד, כפי שגלוי וידוע לתמים דיעים – כן כל ירידה וטמטום הלב התוקפים

את האדם, הוא צורך גבוה מיוחד, שהאדם צריך להיות אז דוקא במצב כזה ולהתאחו משם עם השי"ת.

ביאור במעשה הגר עם שמאי והלל

מצינו אצל שמאי הזקן כשבא הנכרי אליו, ובקשו לגיירו על מנת שילמדנו את כל התורה כשהוא עומד על רגל אחת – דחפו ב"אמת הבנין שבידו" (שבת ל"א ע"א). ומובא בשם המגיד ממעזריטש זי"ע (בספר ליקוטי יקרים רי"ג, ומעתיקו הרב מטשעהרין בספרו דרך חסידים, ועיין בס' אמרי קדוש השלם מהשרף מסטרעליסק זי"ע בליקוטים אות ז') שמרומז בזה הענין האמור: אותו נכרי בא לשמאי בבקשה להיות יהודי, אבל באופן שלא יהיו לו עליות וירידות, אלא תמיד יעמוד כאילו על רגל אחת ללא שום מכשול ומעידה. ודחפו שמאי ב"אמת הבנין" שבידו, כלומר שרימו לו שבנין העולם אינו כן... להאי עלמא ירדנו לבנות ולתקן, ומן ההכרח לעבור עליות וירידות, כי זה חלק מבנין העולם, ואם אינו רוצה בזאת, ואין הוא מסכים לתנאי הבריאה – אין צריך לקרבו, ודחה אותו ממנו.

וכשבא אותו נכרי להלל הזקן באותה בקשה שהוא רוצה לחיות בלי ירידות – השיב לו: "דעלך סני לחברך לא תעביד" (ואהבת לרעך כמוך) – היינו שהלל הזקן אף דעתו היתה כן, שבעולם הזה מוכרחים לחיות עם הירידות, ובאמירה זו רצה להסביר לו שיבין, שהוא מוכרח לחיות גם עם ירידות על ידי כך שביאר לו אחד מהטעמים שבדבר שיש מעלה גדולה בירידה דוקא, כי כשאדם נמצא במקומות נפולים, ומשם הוא מתגבר על יצרו וממליך גם שם את הקדוש ברוך הוא, אזי בכח זה הוא מוציא גשמה עשוקה ונרחת שנקלעה למקומות הנמוכים אשר לשם הגיע בעת ירידתו, ומעלה אותה באמצעות המלכתו את בוראו באותם מקומות. אתה עצמך – טען הלל לנכרי – יש לך גשמה קדושה, וקרה מה שקרה בגלל עירבוב הגשמות בעטיו של חטא עץ הדעת, או על ידי חטאים שלאחר מכן, שנפלת ונטמעת

בתוך קליפת גוי, ומדוע התעוררת לשוב ולהתחבר לקהל ה', אין זה אלא כתוצאה מעבודתו של איזה יהודי בעת מצב של ירידה או טמטום הלב, עד שהגיע לדרגה של אותה העלמה שנמצאת אתה, והמליך שם את הקדוש ברוך הוא, ומאותו כח נתעוררת לבא לחסות בצל אלקי ישראל, וא"כ צריך אתה לקיים ואהבת לרעך כמוך ומאי דעלך סני לחברך לא תעביד, כי אם לאותו יהודי היתה ירידה למענד - מדוע אינך מוכן אתה לסבול ירידות לטובת ריעך?!...
אוצר החכמה

וראה בספר "מקור חיים" על תהילים, שמביא לשון המגיד מקאזניץ זי"ע, מועתק מגליון התהילים שלו (קאפי' ס') "נתת ליראיך נם להתנוסס" - להרים הניצוצות (היינו) היראים נופלים בנסיונות [נס לשון נסיון] וכשהם עולים מבררים חלקי הקדושה מתוך הקליפות, כמו הצדיקים שהולכים דרך גיהנום להעלות הרשעים (וזה להתנוסס - לרומם ולהעלות הנשמות הנפולות).

ובספר "אמרי קדוש השלם" מהשרף מסטרעליסק זי"ע כתב באות צ"ח וז"ל: ואת הנפש אשר "עשו" "בחרן", פירוש כמו תיקון [כמו שפירש רש"י על "ויעש" א' את הרקיע, שזה מלשון תיקון] שעל ידי הנסיונות אשר עברו על אברהם אבינו ע"ה [שזה בחינת "בחרן" במצב של חרון אף] עי"ז נתקנו כמה וכמה נפשות אשר היו משוקעים בטומאה רח"ל, עכ"ל.

וראיתי בספר פרי צדיק להרה"ק ר' צדוק מלובלין זלה"ה (דברים פ' וילך) על הפסוק (דברים ל"א ב') בן מאה ועשרים שנה אנכי היום לא אוכל עוד לצאת ולבוא - היינו שמשה רבינו ע"ה אמר כי אין לו עוד ירידות ועליות (לפי דרגתו), והוא כשיא השלימות בחד קטירא בלי שום ירידה כלל, וא"כ הוא סיים עבודתו בזה העולם...